

GLOBALLASHUV DAVRIDA RAQOBATBARDOSH KADRLAR TAYYORLASH TIZIMIDA PSIXIK SALOMATLIKNI TA’MINLASHNING ZAMONAVIY VA INNOVATSION YONDASHUVLARI.

Rustamova Madina Sherali qizi
ADPI. Ijtimoiy va amaliy fanlar fakulteti
Jismoniy madaniyat yo’nalishi
2 kurs 207-gruh talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19418700>

Annotatsiya. Mazkur maqolada globallashuv jarayonining ta’lim tizimiga ko’rsatayotgan ta’siri hamda raqobatbardosh, yuqori malakali kadrlarni tayyorlash jarayonida psixik salomatlikni ta’minlash masalalari tahlil qilinadi. Zamonaviy ta’lim muhitida talaba va mutaxassislarining psixologik barqarorligi, stressga chidamliligi hamda ijtimoiy-psixologik moslashuv darajasini oshirish muhim omil sifatida qaraladi. Tadqiqotda psixik salomatlikni qo’llab-quvvatlashning innovatsion yondashuvlari, jumladan, psixologik treninglar, raqamli psixologik xizmatlar, individual rivojlanish dasturlari hamda pedagogik-psixologik qo’llab-quvvatlash mexanizmlari yoritilgan. Shuningdek, globallashuv sharoitida ta’lim jarayonida sog’lom psixologik muhitni shakllantirish, shaxsning intellektual va emotsional rivojlanishini ta’minlash orqali raqobatbardosh kadrlar tayyorlash samaradorligini oshirish yo’llari asoslab beriladi.

Kalit so’zlar: globallashuv, raqobatbardosh kadrlar, psixik salomatlik, innovatsion yondashuvlar, ta’lim tizimi, psixologik barqarorlik, pedagogik-psixologik qo’llab-quvvatlash, stressga chidamlilik, shaxs rivoji.

Аннотация. В данной статье анализируется влияние процессов глобализации на систему образования, а также рассматриваются вопросы обеспечения психического здоровья в процессе подготовки конкурентоспособных и высококвалифицированных кадров. В условиях современной образовательной среды психологическая устойчивость студентов и специалистов, их стрессоустойчивость, а также уровень социально-психологической адаптации рассматриваются как важные факторы. В исследовании освещаются инновационные подходы к поддержанию психического здоровья, в частности психологические тренинги, цифровые психологические услуги, программы индивидуального развития, а также механизмы педагогико-психологической поддержки. Кроме того, обосновываются пути повышения эффективности подготовки конкурентоспособных кадров посредством формирования здоровой психологической среды в образовательном процессе, а также обеспечения интеллектуального и эмоционального развития личности.

Ключевые слова: глобализация, конкурентоспособные кадры, психическое здоровье, инновационные подходы, система образования, психологическая устойчивость, педагогико-психологическая поддержка, стрессоустойчивость, развитие личности.

Abstract. This article analyzes the impact of globalization processes on the education system and examines the issues of ensuring mental health in the process of training competitive and highly qualified specialists. In the modern educational environment, the psychological stability of students and professionals, their stress resilience, and the level of socio-psychological adaptation are considered important factors. The study highlights innovative approaches to supporting mental health, including psychological trainings, digital psychological services, individual development programs, and mechanisms of pedagogical and psychological support. In addition, the article

substantiates ways to increase the effectiveness of training competitive specialists by creating a healthy psychological environment in the educational process and ensuring the intellectual and emotional development of the individual.

Keywords: globalization, competitive personnel, mental health, innovative approaches, education system, psychological stability, pedagogical and psychological support, stress resilience, personal development.

Kirish. Bugungi kunda globallashuv jarayonlari jamiyat hayotining barcha sohalariga, xususan ta’lim tizimiga ham sezilarli ta’sir ko’rsatmoqda. Ilm-fan, texnologiya va axborot-kommunikatsiya vositalarining jadal rivojlanishi natijasida mehnat bozori uchun yuqori malakali, raqobatbardosh va zamonaviy bilim hamda ko’nikmalarga ega mutaxassislarni tayyorlash masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Bunday sharoitda kadrlar tayyorlash jarayoni nafaqat kasbiy bilim va malakalarni shakllantirish, balki shaxsning psixologik barqarorligini ta’minlash, uning ijtimoiy-psixologik moslashuvchanligini rivojlantirish bilan ham chambarchas bog’liqdir.[1]

Zamonaviy ta’lim muhitida talabalar va yosh mutaxassislar turli xil psixologik bosimlar, axborot oqimining keskin ortishi, raqobatning kuchayishi hamda tez o’zgaruvchan ijtimoiy sharoitlar bilan yuzma-yuz kelmoqdalar. Bu esa ularning psixik salomatligini saqlash va mustahkamlash masalasini ta’lim tizimining muhim vazifalaridan biriga aylantiradi. Psixik salomatlik shaxsning nafaqat ichki ruhiy barqarorligini, balki uning kasbiy faoliyatda samarali ishlashi, ijodiy fikrlashi hamda ijtimoiy muhitga muvaffaqiyatli moslasha olishini ham ta’minlaydi. Shu nuqtai nazardan, globallashuv sharoitida raqobatbardosh kadrlar tayyorlash jarayonida psixik salomatlikni qo’llab-quvvatlash va rivojlantirishning innovatsion yondashuvlarini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi [2]. Xususan, ta’lim jarayonida pedagogik-psixologik qo’llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish, zamonaviy psixologik treninglar, raqamli psixologik xizmatlar hamda individual rivojlanish dasturlaridan samarali foydalanish talab etiladi. Mazkur maqolada globallashuv sharoitida ta’lim tizimida psixik salomatlikni ta’minlash masalalari, uning nazariy asoslari hamda innovatsion yondashuvlari tahlil qilinadi, shuningdek raqobatbardosh kadrlar tayyorlash samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi pedagogik-psixologik omillar yoritib beriladi. Globallashuv jarayoni zamonaviy jamiyat rivojlanishining muhim omillaridan biri bo’lib, u iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy sohalar bilan bir qatorda ta’lim tizimiga ham sezilarli ta’sir ko’rsatmoqda [3]. Xususan, mehnat bozorida yuqori malakali, mustaqil fikrlaydigan, ijodiy yondasha oladigan hamda tez o’zgaruvchan sharoitlarga moslasha oladigan mutaxassislarni tayyorlash zarurati tobora ortib bormoqda. Bunday sharoitda kadrlar tayyorlash jarayonida shaxsning psixik salomatligini ta’minlash muhim pedagogik va psixologik vazifa sifatida namoyon bo’ladi. Psixik salomatlik shaxsning ruhiy barqarorligi, emotsional muvozanati, ijtimoiy muhitga moslashuvchanligi hamda kasbiy faoliyatda samarali ishtirok etish qobiliyati bilan chambarchas bog’liqdir. Ta’lim jarayonida talabalarning psixologik holatini qo’llab-quvvatlash, ularning stressga chidamliligini oshirish, motivatsiyasini mustahkamlash hamda ijtimoiy-psixologik moslashuv darajasini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki yuqori darajadagi psixologik bosim, raqobatning kuchayishi hamda axborot oqimining ortishi yoshlarning ruhiy holatiga bevosita ta’sir ko’rsatishi mumkin.[4]

Shu sababli ta’lim tizimida psixik salomatlikni ta’minlashga qaratilgan innovatsion yondashuvlarni joriy etish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Bunday yondashuvlar qatoriga zamonaviy psixologik treninglar, stressni boshqarish texnikalari, kommunikativ ko’nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan dasturlar, shuningdek, shaxsiy rivojlanishga yo’naltirilgan psixologik maslahat xizmatlari kiradi. Mazkur usullar talabalarning o’z-o’zini anglash, o’z imkoniyatlarini to’g’ri baholash hamda psixologik barqarorlikni saqlash ko’nikmalarini shakllantirishga xizmat

qiladi. Bundan tashqari, raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan psixologik xizmatlar ham ta’lim jarayonida muhim o‘rin tutmoqda. Onlayn psixologik maslahatlar, mobil ilovalar va interaktiv platformalar orqali talabalar psixologik yordam va maslahatlarni tezkor hamda qulay tarzda olish imkoniyatiga ega bo‘lmoqdalar. Bu esa psixologik xizmatlarning samaradorligini oshirish bilan birga, yoshlarning psixik salomatligini muntazam nazorat qilish imkonini ham yaratadi. Ta’lim jarayonida sog‘lom psixologik muhitni shakllantirish ham psixik salomatlikni ta’minlashning muhim omillaridan biridir. Pedagoglar va psixologlarning hamkorligi asosida tashkil etilgan qo‘llab-quvvatlovchi ta’lim muhiti talabalarning o‘z fikrini erkin ifoda etishi, ijodiy faoliyat bilan shug‘ullanishi hamda o‘z salohiyatini to‘liq namoyon etishiga yordam beradi. Natijada shaxsning intellektual, emotsional va ijtimoiy rivojlanishi ta’minlanadi.[5]

Umuman olganda, globallashuv sharoitida raqobatbardosh kadrlar tayyorlash jarayonida psixik salomatlikni ta’minlash ta’lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy pedagogik va psixologik yondashuvlarni joriy etish orqali nafaqat talabalarning ruhiy barqarorligini mustahkamlash, balki ularning kasbiy va shaxsiy rivojlanishiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatish mumkin. Bu esa kelajakda yuqori malakali, raqobatbardosh va har tomonlama yetuk mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi.[6]

Xulosa qilib aytganda, globallashuv jarayonlari zamonaviy ta’lim tizimi oldiga yangi talab va vazifalarni qo‘ymoqda. Xususan, raqobatbardosh, yuqori malakali hamda har tomonlama rivojlangan mutaxassislarni tayyorlash jarayonida shaxsning psixik salomatligini ta’minlash muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki psixologik barqarorlik, stressga chidamlilik va ijtimoiy-psixologik moslashuvchanlik kabi omillar shaxsning nafaqat kasbiy faoliyatdagi samaradorligini, balki uning ijtimoiy hayotdagi muvaffaqiyatini ham belgilab beradi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, ta’lim jarayonida psixik salomatlikni qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan innovatsion yondashuvlardan foydalanish talabalarning ruhiy barqarorligini mustahkamlash, ularning motivatsiyasi va ijodiy salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, zamonaviy psixologik treninglar, pedagogik-psixologik qo‘llab-quvvatlash tizimi, raqamli psixologik xizmatlar hamda individual rivojlanish dasturlarini joriy etish ta’lim samaradorligini oshirishda muhim omil bo‘lib hisoblanadi. Shuningdek, ta’lim muassasalarida sog‘lom psixologik muhitni shakllantirish, pedagog va psixologlar hamkorligini kuchaytirish hamda talabalar uchun qulay ijtimoiy-psixologik sharoitlarni yaratish orqali ularning shaxsiy va kasbiy rivojlanishini yanada qo‘llab-quvvatlash mumkin. Natijada globallashuv sharoitida raqobatbardosh, mustaqil fikrlaydigan va yuqori kasbiy kompetensiyaga ega kadrlarni tayyorlash jarayonining samaradorligi oshadi.

Demak, ta’lim tizimida psixik salomatlikni ta’minlashga qaratilgan innovatsion yondashuvlarni keng joriy etish zamonaviy jamiyat ehtiyojlariga mos, har tomonlama yetuk va raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashning muhim shartlaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat yengilmas kuch. Toshkent: Ma’naviyat, 2008.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. Toshkent: O‘zbekiston, 2021.
3. G‘oziyev E.G‘. Umumiy psixologiya. Toshkent: O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2010.
4. Davletshin M.G. Umumiy psixologiya. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2002.
5. Tojiboyeva D., Yo‘ldoshev M. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent: Iqtisodiyot, 2015.
6. Zimnyaya I.A. Pedagogicheskaya psixologiya. Moskva: Logos, 2004.
7. Maslow A. Motivation and Personality. New York: Harper & Row, 1987.
8. Goleman D. Emotional Intelligence. New York: Bantam Books, 1995.

9. World Health Organization. Mental Health: Strengthening Our Response. Geneva, 2022.
10. UNESCO. Education in a Globalized World: The Future of Learning. Paris, 2020.